

nogen kirkelig Interesse, de ville se langt mere paa andre Ting end paa hvorledes Lærerne stille sig hertil. Det kan man ikke fortaente dem i, det er en ærlig Sag, de kunne være fuldt ærlige og retfærdige Mennesker, de ere blot ikke valgte som Kristne. Naar blot det Medlem, der er Medlem af Skolekommissionen, er Kristen, er det nok; de andre have slet ikke behov at være det. Det er i det hele taget altid et misligt Princip at komme ind paa at afværge al Autoritet eller Garanti med Bemærkninger om, at Befolkningen er saa og saa stiftelig og saa og saa god, og at det er Mistillid, som man ikke har Lov til at vise. Dermed beviser man ganske vist, at der er ingen Autoritet nødvendig i det hele taget, men man beviser med det samme ingen Ting; naar man beviser alt, beviser man som bekendt — ingenting. Der er foruden de mange gode og stiftelige ogsaa nogle, der ikke ere det, eller der ere nogle, der ere gode og stiftelige nok, men ikke tilstrækkelig oplyste, og for disse Menneskers Skyld maa der være Garantier og Kauteler i Verden. Det er ganske jærlig uheldigt at tale om uberegtiget Mistillid paa dette Punkt, hvor man maatte forsikre om, at Menneskene ere gode Kristne, og ville vedblive at være det, saa længe denne Lov varer. Det er en Kendsgerning, at de aandelige Ansættelser spredes i Befolkningen; nogle Mennesker gaa til den ene Side, andre til den anden; derfor kunne disse være lige saa stiftede til Hæder, men ikke til at varetage Folkekirkens Tary. Jeg er for mit Vedkommende meget langt fra at være imod Kommunerne selv, tværtimod overalt, hvor Kommunerne selv kunne styre deres Sager, ønsker jeg, at de skulle gøre det i fuldeste Maal. Det har været mig en stor Glæde at se, i hvilken Grad det er gaaet fremad i den Henseende med Dygtigheden, Modenheden, Erfarenheden og Ansvarfølelsen over for offentlige Anliggender — den private Ansvarfølelse kan naturligvis være lige saa stor hos den paagældende som hos andre Mennesker. Det har ogsaa glædet mig at forhandle med disse Autoriteter; Sogneraadene ere i mine Øjne en fortræffelig Institution. Men jeg er overbevist om, at mange Sogneraadsmlemmer ville sige af Erfaring, at det var heldigt, at der i saadanne vanskelige Sager var en Autoritet, en Garanti; mange Gange, naar de være hildede i Smaatævl om dette eller hint, saa have de, der have villet det bedste, haft en Støtte i disse Mænd. Jeg er ligeledes overbevist om, at den Kassationsret, som den nuværende Direktion har, har gjort sin store Gavn alene ved det, at den

eksisterer. Den har i Virkeligheden virket paa hver eneste Indstilling; den har særlig hjulpet dem, der have været samvittighedsfulde. Jeg er saaledes overbevist om, at den vil være til Gavn, hvad enten den bruges lidet eller meget, og særlig for dem i Sogneraadene, der ønske Oplysning i Befolkningen. Det beder jeg nemlig de Herrer tage i Betragtning, at i dette Spørgsmaal er der ikke Spørgsmaal om Magtbegær imod Magtbegær eller om demokratisk eller konservativt, men Spørgsmaal om det heldigste Samarbejde mellem de forskellige Autoriteter til Varetagelse af disse dybeste Interesser i Befolkningen. Saa længe vi have Folkekirken og en Forbindelse mellem Folkekirken og Stolen, maa man ikke overlade de vigtigste Anliggender til en ganske ansvarløs Forsamling, der kan bestaa af Mennesker, som slet ikke høre til Kirkesamfundet. — Det er nu ogsaa min Tro, at det andet Ting ikke vil fastholde dette Forslag, som ligger her; thi vilde det det, havde man efter min Mening gjort Stoleloven en daarlig Tjeneste ved at drage den frem paa ny. Vil det andet Ting ikke gaa med til at indføre en Udskydningsret, som det blev foreslaaet i Fjor, og vil det fastholde en Kassationsret, saa maa man ogsaa antage, at det umuligt vil undslaa sig for — hvad det desværre gjorde i Fjor — at gaa ind paa en Forhandling om at faa et klarere og bestemtere Udtryk for denne Kassationsret end det i Lovene af 1855. Thi det maa jeg sige, at, naar vi have Tid nok, og naar vi alle se Stavanterne ved disse Formler, vilde det virkelig være et mærkeligt testimonium paupertatis for den samlede Rigsdag, om vi ikke med nogenlunde god Vilje kunde se at finde Formler, som alle forstode. Det vilde være et temmeligt sørgelig Bidnesbyrd om, at der ikke er et loyalt Samarbejde, naar alt kommer til alt.

Foruden disse 3 Hoveddivergenspunkter er der ogsaa 3 mindre. Der er saaledes Spørgsmaalet om Overlærernes Lønning, hvor vi fra vor Side maa hævde, at disse Lærere i Smaabyerne maa være saaledes lønede, at Embederne kunne søges af almindelige Lærere i de større Byer, idet det vil have sin store Betydning for Skolerne i Smaabyerne. — Der er dernæst Spørgsmaalet om Kommunerne skulle have Lov til at begynde med 600 Kroner i Løn, naar de ellers vilde faa forøgede Udgifter, selv om de manglende Stoler hidrøre, ikke fra manglende Evne hos Kommunerne til at indrette ny Skoler, men maaste fra Anberer, og selv om maaste Skoleraadene erklære, at den Kommune kan bære en større Begyndelses-